

УДК 316.344.24: 656.61-057.1(477)

Глебова Н. І.

кандидат соціологічних наук, доцент кафедри соціології Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького, вул. Гетьманська, 20, м. Мелітополь, Україна
тел. +30962296685, e-mail: nat_gavrina2005@mail.ru

«ЛЮДИНА МОРЯ» В УКРАЇНСЬКИХ КОНТЕКСТАХ ЯК ПРЕДМЕТ СОЦІОЛОГІЧНОГО ДИСКУРСУ

В статті аналізуються чинники й умови розвитку морської галузі України в контексті соціокультурного розвитку морських регіонів. На матеріалах галузевих й міждисциплінарних досліджень висвітлюються практичні аспекти імплементації соціологічної методології досліджень спільнот і професійних страт «особливих» морських районів — «людини моря» в українському соціологічному просторі. Обґрунтовується потреба комплексного дослідження чинників формування й продуктивної діяльності сучасного фахівця морської галузі та ефективного використання такого знання в соціальних проектах і практиках в контексті перспектив розвитку України як морської спільноти.

Ключові слова: морські спільноти, людина моря, морська субкультура, морський регіон, морська соціологія.

Соціологічні аспекти вивчення проблем морських спільнот приморських регіонів країни сьогодні є структурною компонентою наукового обґрунтування засад сталого розвитку України як традиційної морської спільноти, що є цілком співзвучним і суспільним запитам цих громад сьогодні, і тим концептам, що ґрунтуються на висновках багатьох вітчизняних і міжнародних науково-академічних та громадських дебатів [10] навколо шляхів втілення ідеї сталого європейського розвитку. Оскільки на сучасному етапі становлення України як незалежної європейської держави особливого значення набуває фактор утвердження її як морської держави, активна й ефективна морська діяльність України є однією з найважливіших умов гарантування економічної, військово-політичної та національної безпеки, що засвідчено у Морській доктрині України на період до 2035 року [8], у висновках установчого засідання Міжвідомчої координаційної ради при Президії НАН України від 15 жовтня 2015 року [3, с. 77–80] з питань морських досліджень і удосконалення системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації наукових кадрів у галузі морських наук 15 жовтня 2015 року в Одесі на базі Південного наукового центру НАН України і МОН. Одним із основних завдань державної морської політики в «Морській доктрині України на період до 2035 року» було визначено «збереження і розвиток наукового та кадрового потенціалу всіх складових морської діяльності на рівні, що забезпечить ефективну реалізацію національних інтересів держави» [8].

Разом з тим, за висновками експертів, морська галузь вже сьогодні може і повинна стати для України пріоритетною сферою економіки,

оскільки вона вже зараз за потенціалом суднобудування та портових послуг не поступається польському, румунському чи болгарському секторам морської економічної галузі [10]. Сьогодні у світовій морській галузі, де зайнято понад 1 мільйон фахових моряків, Україні належить 4-те місце в світі за кількістю офіцерів, що працюють у торговельному флоті після Філіппін, Китаю та Індії. За приблизною оцінкою фахівців Національного університету «Одеська морська академія», в морі працює приблизно 100 000 українських фахівців, більшість з яких — командний склад, і економіка країни щороку отримує від моряків близько 2 млрд доларів [7], що значно перевищує доходи від туризму. Про масштаб залучення до світової мореплавної галузі українських фахівців свідчить і той факт, що за приблизними оцінками від 350 до 400 компаній, розташованих в українському Причорномор'ї, займаються працевлаштуванням українських фахівців морських професій, близько 200 з них мають необхідний фаховий рівень і правовий статус. Про увагу роботодавців до українських фахівців свідчить той факт, що щороку лише одне дочірнє підприємство «V. SNIPS» в Україні з офісом в Одесі щороку працевлаштовує понад 7000 українських моряків на кораблях під іноземними прапорами. Крім цього, «В. Шніпс Україна» має стабільну квоту в 200 місць для українських кадетів на кораблях, що знаходяться під її управлінням, забезпечуючи плавпрактикою понад 500 українських курсантів [1]. Варте уваги й те, що стан підготовки та відбору кадрів для флоту в нашій країні засвідчується визнанням на міжнародному рівні (скажімо, посольство такої ретельної щодо візового режиму країни як США регулярно видає візи з десятирічним терміном дії сотням українських морських фахівців і офіцерів [10]).

Цілком очевидно, що масштаби залучення фахівців морського сектору України в світову економіку потребують детального вивчення з огляду на світові тенденції розвитку галузі та потребу якомога повнішого визначення ваги чинника «людини моря» для українського соціуму в його найширшому соціокультурному значенні. Особливо важливою нам вбачається потреба наукового прогнозу цих тенденцій на найближчий час в контексті перспективи розвитку України як морської спільноти й ефективного використання отриманих знань в регіональних приморських соціальних проєктах і практиках.

Попри широкий методологічний арсенал вітчизняної соціології, типовими предметними розрізами регіональних досліджень соціально-економічного і соціально-культурного характеру далеко не завжди і принципово недостатньою мірою вдавалося виокремити той субкультурний регіональний модус існування певної субкультури регіональної спільноти, що може слугувати чинником як розвитку, так і стагнації економіки регіону, закріплюючи в останньому випадку деструктивні стани соціальної свідомості багатьох його мешканців за несприятливих соціально-економічних умов [5]. На відміну від постійного моніторингу соціально-економічної і політичної ситуації в промислових регіонах країни [2; 4], до яких слід віднести і більшість прилеглих до моря українських територій з промисловими і культурними центрами в Маріуполі, Бердянську, Севастополі, Керчі, Ми-

колаєві, Херсоні, Одесі, та проведення регулярних етнокультурних досліджень традиційно багатонаціональних Приазовських і Причорноморських українських сільських теренів [9], корпусом вітчизняних соціальних наук довгий час випускалась з поля зору проблема дослідження регіонального «морського аспекту» формування історично-ментальної, психологічної, професійної, природо-культурної, екологічної, економічної й професійної орієнтації населення приморських зон нашої країни, омешканої четвертою частиною її населення.

Хоча існує достатньо культурологічних праць і матеріалів соціологічних досліджень географічно морських регіонів зі вказаних вище тематик, переважна більшість з них — екологічного, демографічного, етнокультурного, структурно-професійного, соціально-міграційного чи промислово-галузевого тощо спрямування не дозволяла вести мову про цілісне наукове бачення специфіки соціальних «морських субкультур» і дослідження перспектив розвитку своєрідного життєвого укладу населення приморських територій України від Маріуполя до Одеси. Відсутність означеного узагальнення результатів міждисциплінарних напрацювань сьогодні стає завадою для достатньо коректного прогнозування подальших впливів соціальної складової того соціо-ментального чинника, що характеризує будь-який пов'язаний з морем географічний регіон як «людей моря» на загальний стан цих субкультур і соціальну поведінку їх носіїв [14, с. 36].

Фактично не розробленою в соціології є тема комплексного дослідження професійної страти українського соціуму, напряду пов'язаної з мореплаванням. У вказаному контексті зазначимо необхідність ґрунтового соціологічного вивчення морських соціокультурних регіональних ресурсів та пов'язаних з морською діяльністю професійних страт України як потенціалу її сталого розвитку. Тому в контексті нашої роботи одним практичних завдань постає й обґрунтування й коригування соціологічного супроводу процесу формування продуктивного балансу соціальних і професійних чинників для успішної розбудови морських галузей, в тому числі адаптації працівників морських професій до життя в нових для себе умовах — як засобу формування суспільної довіри в приморських регіонах України.

Остання обставина актуалізує перегляд і розширення соціологічної методології дослідження таких складних соціально-культурних субсистем, як спільноти морських регіонів з урахуванням значного переформатування соціально значимих компонент донедавна традиційного укладу та впливами сучасних українських реалій на особливі культуротворні чинники особистісної ментальності й суспільної субкультури «людей моря». Як і в інших спеціальних розділах соціології, підставою для інтенсивного розвитку морської соціології є практична потреба комплексного дослідження специфіки соціального утворення, пов'язаного, в даному випадку, з морською діяльністю людини. Саме цей факт вказує на потребу збагачення її теоретичної та методологічної рефлексії, оскільки в існуючих емпіричних дослідженнях проблематики морської соціології до її методологічного виокремлення на ґрунті тематичних досліджень загалом переважали й переважають описові тенденції [11].

Щодо визначення предмету соціологічної субдисципліни, спроба якого змушує нас торкатись соціального об'єкту крізь призму таких, достатньо незвичних для вітчизняної соціології категорій, як соціальна «морська субкультура», власне маючи на меті типологію і узагальнення широких соціальних характеристик «людини моря» засобами «морської соціології» [13, р. 3], то саме розуміння складності досліджуваної проблематики як зі структурної, так і динамічної точки зору вже на даному етапі дозволяє залучити до її вирішення критерії їх виділення з різних розділів соціології — від дослідження соціальних інститутів (наприклад: соціологія виховання, соціологія сім'ї, соціологія промисловості) і соціальних спільнот (територіальних спільнот, соціально-професійних категорій), до різних соціальних процесів (наприклад: інтеграції або дезінтеграції).

Зрозуміло, що на певному структурному і динамічному рівнях розвитку і функціонування досліджуваних нами соціальних об'єктів сьогодні немінучі впливи як соціальних чинників глобального характеру (інформаційні і глобалізаційні зміни), так і суттєвих обумов, відбитих в соціальних стереотипах суто антропологічного, психологічного, і політичного походження (етнокультурного, ментального, конфесійного, ідеологічного тощо характеру). Це дозволяє розглядати морську і приморську соціальну регіональну субкультуру (в найширшому розумінні) адекватною обраним рамкам відповідної соціологічної субдисципліни, утім, не обмежуючи апріорі напрямків ґенези об'єкту й не випускаючи з поля зору всіх інших предметних зв'язків досліджуваного об'єкту, як динамічного елементу українського соціуму. На нашу думку, вказаний підхід є цілком виправданим для ситуації з обґрунтуванням соціологічної субдисципліни в умовах розмитості чинних соціологічних не тільки об'єктивних, але і суб'єктивних критеріїв.

Саме тому, констатуючи, що сьогодні «морська» тематика лишається прерогативою природничих та економічних досліджень, ми мали на увазі, насамперед, що завдання сталого суспільного розвитку вимагає не просто більш глибокого розуміння ролі «людського чинника» для збереження морських природних ресурсів, ефективного природокористування тощо, а й соціологічно обґрунтованого підходу й адекватної точки зору для розуміння суб'єктивних механізмів формування і механізмів зворотних впливів ментального «чинника моря» в свідомості «людини моря» на чинники антропо- і соціокультурні цілих регіонів [12, с. 35].

Про потребу застосування саме таких підходів свідчать дані нещодавніх глибинних інтерв'ю, взятих автором у представників морських професій (діючих морських офіцерів, що мають міжнародний «паспорт моряка» і тривалий час працюють за фахом в зарубіжних компаніях), дозволяють стверджувати, що мова йде про тисячі, якщо не десятки тисяч українських громадян — кваліфікованих фахівців морських професій, що мають сім'ї, мешкають на території України, отримали відповідну освіту і підготовку в українських освітніх закладах мореплавної галузі і нині працюють за контрактами в різних, переважно зарубіжних компаніях торгового і пасажирського флотів під різними прапорами, регулярно переказуючи значні кошти на Батьківщину.

Опитування засвідчує значний рівень матеріального забезпечення працівників вказаної категорії порівняно з більшістю професійних страт в Україні, високу професійну мобільність, запит роботодавців на їх високий професіоналізм. Респонденти засвідчують високий рівень уваги потенційних роботодавців до українського ринку праці загалом, відзначають високу конкурентоздатність українських професіоналів різних ланок, зокрема керівного й інженерного складу, на світовому ринку праці, їх високу професіо-культурну адаптивність і здатність до оволодіння найсучаснішими галузевими технологіями.

Окремо зазначається достатньо високий рівень підготовки фахівців різних рівнів і ланок в діючих галузевих освітніх закладах, що дозволяє за нинішніх умов розглядати їх підготовку для світового ринку праці, як перспективний напрям професійної освіти, здатний значно посприяти зростанню добробуту українських громадян на даному етапі економічного розвитку України. В довготривалішій перспективі, за умови залучення достатніх інвестицій, збережений і розвинутий професійний потенціал цієї категорії працівників, на думку респондентів, може значною мірою посприяти відродженню і розвитку українського торгового флоту.

З іншого боку, респонденти зазначають багато особливостей й проблемних площин своєї професійної страти, до яких відносяться високі вимоги до професійної підготовки, мобільності, культурної і мовної адаптивності, здатності до перенесення значних психологічних навантажень, соціокультурної толерантності тощо. До актуальних проблем професійної діяльності респонденти відносять проблеми соціальної й психологічної адаптації на березі, відсутність координованої державою підтримки українських громадян — працівників іноземних компаній у разі потреби, відсутність державної моделі їх пенсійного забезпечення тощо. Більшість респондентів, зазначаючи високий рівень матеріального забезпечення й оплати своєї праці, вказують на значні труднощі соціально-психологічного й морального характеру, пов'язані з облаштуванням їх сімей, вихованням дітей тощо, що пов'язується насамперед зі специфікою праці в морі — довготривалими рейсами, психологічною специфікою довготривалого перебування в закритому просторі, комунікативними особливостями праці в корабельному колективі, що потребують розвинених практичних навичок управління людьми різних культур і цілковитої професійної довіри до колег і підлеглих тощо.

Разом з тим всі респонденти засвідчують такі мотиваційні особливості внутрішнього світу людей своєї професійної страти, як схильність до пізнання навколишнього світу, свою внутрішню ментальну причетність до певної культури «людей моря», вказують на психологічну важливість дотримання багатьох морських традицій, відмічаючи загалом повну невизначеність щодо професійної самореалізації на Батьківщині у даний період.

Вказані чинники дозволяють вести мову про детальніше дослідження формування й розвитку цієї «соціальної субкультури», пов'язаної з мореплавними професіями, з огляду на їх перспективність і затребуваність на світовому ринку праці в довготерміновій перспективі.

Попередній аналіз виявлених у галузевих дослідженнях проблеми та в авторських глибинних інтерв'ю зв'язків формування морських професіограм і соціокультурних тенденцій розвитку морських регіонів дозволяє нам висунути в якості робочої гіпотези наступне:

– від характеру і спрямування суспільних впливів на системи організаційної культури приморських громад і морської індустрії промислових компаній, державної політики в морських галузях для людей, професійно пов'язаних з морем, і жителів морських регіонів залежить, наскільки сприятливими чи руйнівними є трансформаційні впливи для збереження специфічних соціальних зв'язків в морських регіонах;

– від збереження специфічного світогляду носіїв культури «людей моря» значною мірою залежать майбутні якісні характеристики ідентичностей окремих українських регіональних приморському спільнот — як значимого культурного пласту національної ідентичності, так і української спільноти в цілому.

На початкових етапах дослідження, виходячи з різноманіття теоретичних напрацювань зі вказаної проблематики нам вбачається доцільною теоретична деталізація об'єкту соціологічного дослідження «людини моря» в наступних аспектах:

– аналіз феномену «людини моря» в історично-географічному тлумаченні;

– аналіз феномену «людини моря» в контексті соціально-економічної стратифікації сучасних морських промислово-економічних та рекреативних галузей морського природокористування;

– аналіз поняття «людина моря» в контекстах сучасних міждисциплінарних досліджень культурно-ментальних чинників і соціально-психологічних професійних аспектів;

– концептуалізація поняття «людина моря» в субдисциплінарних соціологічних підходах.

Напрямок практичних соціологічних досліджень на даному етапі роботи вбачаємо доцільним пов'язати з чинниками та умовами:

– вибору морської професії;

– набуття професійно важливих якостей;

– видозмін напрямків регіональної морської діяльності в Україні;

– професійної мобільності та адаптивності;

– професійної деформації в сучасних умовах;

– комунікативної специфіки професійного середовища.

Таким чином, у суто галузево-науковому значенні зазначений підхід до дослідження, на нашу думку, надасть змогу апробувати і структурувати попередні галузеві напрацювання широкого кола зарубіжних та вітчизняних дослідників з метою імплементації і розвитку методології досліджень соціуму ментально «особливих» морських районів в українському соціологічному просторі.

Узагальнюючи вищевикладене, зазначимо, що хоча інтерес соціологів до теми «суспільство і море» має довгу і багату традицію [11], однак і досі у багатьох дослідницьких аспектах даються взнаки методологічна не-

структурованість і розмитість у дослідженні саме соціального чинника на тлі природничо-екологічних та політично-економічних підходів і вчень. У вказаному сенсі науковим підґрунтям формування методології й ефективного застосування морської соціології може стати її концептуалізація на засадах аналізу її протоісторії та метатеоретичної розробки й подальшого розвитку засобами і методами академічної науки, що робить актуальним звернення напрацювань світової соціологічної практики.

Зважаючи на значні стратифікаційні розриви в генезі сучасного українського соціокультурного простору, цілком доречним вбачається комплексне соціологічне дослідження феномену «людей моря» з метою виявлення функціональних зв'язків між різними рівнями і площинами його функціонування та окреслення перспектив подальшого соціологічного супроводу.

Такого роду завдання передбачає присутнє розширення як об'єкта так і предмету соціологічного розгляду в бік специфікації «соціального» елементу дослідження і обумовлює доцільність наступних засторог щодо самої специфіки такого дослідження. Дотримання цілісності підходу методом виокремлення «морської тематики» в субдисципліну соціологічної науки, попри всі труднощі, пов'язані з різномірністю досліджуваних аспектів «людини моря», вбачається нами важливим чинником, що може сприяти вирішенню проблеми. Підставою для такого підходу слугують попередні міждисциплінарні і галузеві напрацювання соціальних і економічних досліджень, пов'язаних з морегосподарчою, природоресурсною, соціокультурною тощо проблематикою, різноаспектно пов'язаною з «людиною моря», в яких зазначається, що саме від сьогоденішнього рівня розуміння соціальної значимості і змоги продуктивного соціального впливу на побутуючі ідентичності і світогляди, життєві стилі, традиції, професійні норми і цінності суспільство набуває можливість коригувати процеси у потрібне русло. Цілком очевидно, що вихідні методологічні положення нашого дослідження, насамперед соціально-науковий принцип, згідно з яким кожний прояв людської життєдіяльності слід брати в соціальному контексті, у взаємозв'язку з суспільним організмом як цілісною системою, у взаємодії різних її сторін, рівнів, підсистем, дає змогу ефективно використати отримані знання в соціальних проектах і практиках.

Висновки. Розглянуті нами підходи засвідчують потребу якомога повнішого визначення ваги чинника «людини моря» для українського соціуму в його найширшому соціокультурному значенні та важливість наукового прогнозу тенденцій на найближчий час в контексті перспективи розвитку України як морської спільноти та ефективно використати отримані знання в соціальних проектах і практиках. Тому завдання вітчизняних тематичних розробок «соціології моря», на нашу думку, полягає у тому, щоб забезпечити експертів якомога повнішими науковими даними щодо стану соціально-культурного і трудового середовища людини в приморських районах і на морі та надати дієву методологією їх моніторингу як перспективного засобу прогностики і управління різноманітними процесами регіонального розвитку. Саме тому розробка методології, що най-

повнішим чином відбиває специфіку вивчення «людини моря» як об'єкта дослідження на даному етапі повинно стати предметом досліджень соціології.

Вважаємо, що таке спеціалізоване в рамках субдисципліни соціологічне знання уже в найближчому майбутньому може справити позитивний вплив на розвиток міждисциплінарних морських досліджень в Україні й сприяти виробленню науково обґрунтованих пропозицій та рекомендацій щодо ефективних шляхів розв'язання багатьох проблем за широкого залучення до участі у роботі експертних груп представників усіх зацікавлених міністерств і відомств, наукових і науково-виробничих установ різного підпорядкування.

Список використаних джерел та літератури

1. Випробовування для українського крьюінгу // День. — 2016. — № 67–68, 15–16 квітня. — С. 15.
2. Дергачев В. А. Морское хозяйство (социально-морские аспекты формирования и развития) / В. А. Дергачев. — К., 1986. — С. 15, 23.
3. Куковська Т. С. Повернутися обличчям до моря / Т. С. Куковська // Вісник НАН України. — 2015 — № 11.
4. Ломоносова О. Е. Сутність морегосподарської діяльності та класифікація її видів / О. Е. Ломоносова // Економічний простір. — 2015. — № 93. — С. 118–130.
5. Макогон Ю. В. Украина — держава морская: монография / Ю. В. Макогон, А. Ф. Лысый, Г. Г. Гаркуша, А. В. Грузан; [под ред. Макогона Ю. В.]. — Донецк: ДонНУ, 2010. — 393 с.
6. Міжнародний науковий форум «Морська стратегія держави. Розвиток та реалізація морського потенціалу України» 28 квітня 2015 р. [Електронний ресурс] / Національний інститут стратегічних досліджень навколо м. Київ. — Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/1787/>
7. Міусов М. Університет «далекого плавання» / М. Міусов // День. — 2016. — № 67–68, 15–16 квітня. — С. 17.
8. Про затвердження Морської доктрини України на період до 2035 року: Постанова Кабінету Міністрів України від 07.10.2009 № 1307.
9. Слющинський Б. В. Етнокультура спільноти Приазов'я: культурна інтеграція чи мультикультуралізм? / Б. В. Слющинський // Вісник Маріупольського державного університету. — 2012. — Вип. 3. — С. 122–129. — (Серія: Філософія, культурологія, соціологія).
10. Юркова Т. Що означає море для держави? / Т. Юркова // День. — 2016. — № 67–68, 15–16 квітня. — С. 14.
11. Fields of Studies // Index Specifications. University of Wales Institute of Science and Technology. University of Rhode Island Joint Index of Current Maritime Research. — Cardiff, 1973.
12. Janiszewski L. Socjologia morska — jej przedmiot i funkcje / Ludwik Janiszewski, Adam Sosnowski // Studia Socjologiczne. — 1983. — № 3 (90). — С. 35–59.
13. Man M. A Newsletter for Student of man in Maritime Settings / M. Man // Memorial University of Newfoundland. — Canada, St. Johns, 1973. — Vol. II, № 1. — P. 3.
14. Matejko A. Socjologia ludzi morza / A. Matejko // Tygodnik Morski. — 1964. — № 34.

References

1. Vyprobuvannya dlya ukrayins'koho kryuyinhу [Test for the Ukrainian Crewing], Den, № 67–68 (2016): 15.
2. Derhachev V. A. Morskoe khozyaystvo (sotsyal'no-morskiye aspekty formirovaniya y razvitiya) [The Maritime housekeeping (socio-sea aspects of formation and development)]. — K., 1986.

3. Kukovs'ka T. S. Povernutysya oblychcham do morya [Turn face to the sea], Visnyk NAN Ukrainy, № 11 (2015).
4. Lomonosova O. E. Sutnist' more hospodars'koyi diyal'nosti ta klasyfikatsiya yiyi vydiv [Essential of sea economic activities and classification of its types] Ekonomichnyy prostir, № 93 (2015): 118–130.
5. Makohon Y. V. Ukrayna — derzhava morskaya: monohrafiya [pod red. Makohona Yu.V.], [Ukraine — is maritime state: monograph], Donetsk: DonNU, 2010.
6. Mizhnarodnyy naukovyy forum «Mors'ka stratehiya derzhavy. Rozvytok ta realizatsiya mors'koho potentsialu Ukrainy» 28 kvitnya 2015 r. Natsional'nyy instytut stratehichnykh doslidzhen' navkolo m. [International scientific forum «Maritime strategy of the state. Development and realization of the Maritime potential of Ukraine»], Kyiv: — <http://www.niss.gov.ua/articles/1787/>
7. Miusov M. Universytet «dalekoho plavannya» [University «deep-sea voyage»], Den № 67–68 (2016): 17.
8. Pro zatverdzhennya Mors'koyi doktryny Ukrainy na period do 2035 roku. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 07.10.2009 № 1307. [On approval of the Maritime doctrine of Ukraine for the period until 2035. Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated 07.10.2009 № 1307].
9. Slyushchyns'kyu B. V. Etnokul'tura spil'noty Pryazov'ya: kul'turna intehtratsiya chy mul'tykul'turalizm? [Ethniculture of the community of the Azov sea: cultural integration or multiculturalism?], Visnyk Mariupol's'koho derzhavnoho universytetu, № 3, (2012): 122–129.
10. Yurkova. T. Shcho oznachaye more dlya derzhavy? [What means the sea for the state?], Den', № 67–68, (2016): 14.
11. Fields of Studies // Index Specifications. University of Wales Institute of Science and Technology. University of Rhode Island Joint Index of Current Maritime Research. — Cardiff, 1973.
12. Ludwik Janiszewski, Adam Sosnowski. Socjologia morska — jej przedmiot i funkcje / Ludwik Janiszewski, Adam Sosnowski // Studia Socjologiczne, 1983. — № 3 (90). — s.35–59.
13. Man M. A Newsletter for Student of man in Maritime Settings / M. Man. Memorial University of Newfoundland. — Canada, St. Johns, 1973. Vol. II, № 1, p.3.
14. Matejko A. Socjologia ludzi morza / A. Matejko // Tygodnik Morski, 1964. — № 34.

Стаття надійшла до редакції 02.08.2016

Glebova N. I.

candidate of sociological sciences, associate professor,
Lenin, st. 20, Melitopol, Zaporozhzhia region, Ukraine, 72312,
tel.: +380962296685, e-mail: nat_gavrina2005@mail.ru

«A MAN OF THE SEA» IN UKRAINIAN CONTEXTS AS A SUBJECT OF SOCIOLOGICAL DISCOURSE

Annotation

In the article there analyzes the factors and conditions of the Maritime industrie's development in Ukraine in the context of socio-cultural development of Maritime regions. The Sectoral and the interdisciplinary research are covered by the implementation's practical aspects of sociological-methodological research of community and professional losses of the «special» marine areas — «A man of the sea» in ukrainian sociological space. There is substantiated the necessity of the comprehensive study of formation's factors and factors of productive activity by the modern specialist of the Maritime industry and the effective use of such knowledge in social projects and practices in the context of development's prospects of Ukraine as the Maritime community.

In terms of existing of the blurred sociological objective and subjective criteria of its dynamics is relevant the use of sociological approaches in subdiscipline based on studying of subjective mechanisms of formation and feedback effects of the mental factor «sea» in the mind of «man of the sea» on the factors anthro — and socio-cultural development in regions. The analysis of the functioning of the object indicates the necessity of considering influences of social factors of a global nature (information and globalization changes) reflected in social stereotypes, purely anthropological, psychological and political origin (ethno-cultural, mental, religious, ideological, etc.). The extension of the object and subject of sociological consideration towards the specifications of the «social» element requires the use of socio-scientific principle of tracking the relationship of the manifestations of human activity in a social context of the social development of the organism as a whole system. The proposed perspective of the study allows us to consider regional marine social subcultures within an appropriate of the sociological subdiscipline, without limiting the directions of the Genesis of the investigated object and subject connections. Social characteristics of the «man of the sea» received thanks to the «Maritime sociology» from a structural and dynamic point of the view, the interaction of the different sides, levels, subsystems allow us to bring this knowledge to the solution of problems of social institutions (education, family, etc), social communities (territorial communities, socio-professional categories), social processes (integration or disintegration), and cross-cultural processes and use them effectively in social projects and practices.

Key words: the Maritime community, a man of the sea, the Maritime subculture, the Maritime region, the marine sociology.

Глебова Н. И.

кандидат социологических наук, доцент кафедры социологии Мелитопольского государственного педагогического университета имени Богдана Хмельницкого, ул. Гетьманская, 20, г. Мелитополь, 72312, Запорожская область, Украина

«ЧЕЛОВЕК МОРЯ» В УКРАИНСКИХ КОНТЕКСТАХ КАК ПРЕДМЕТ СОЦИОЛОГИЧЕСКОГО ДИСКУРСА

Аннотация

В статье анализируются факторы и условия развития морской отрасли Украины в контексте социокультурного развития морских регионов. На материалах отраслевых и междисциплинарных исследований освещаются практические аспекты имплементации социологической методологии исследований сообществ и профессиональных страт «особых» морских районов — «человека моря» в украинском социологическом пространстве. Обосновывается необходимость комплексного исследования факторов формирования и продуктивной деятельности современного специалиста морской отрасли и использования такого знания в социальных проектах и практиках в контексте перспектив развития Украины как морского сообщества.

Ключевые слова: морские сообщества, человек моря, морская субкультура, морской регион, морская социология.